

عرفان حافظ

www.ketab.ir

استاد شهید آیت الله مرتضی مطهری

انتشارات صدرا

سرشناسه	عرفان حافظ / مطهری، مرتضی، ۱۲۹۸-۱۳۵۸.
عنوان و نام پدیدآور	عرفان حافظ / مرتضی مطهری.
مشخصات نشر	تهران: صدرا، ۱۳۷۳.
مشخصات ظاهری	۱۶۴ ص.
شابک	978-964-5600-54-7
وضعیت فهرست‌نویسی	فیبیا
موضوع	حافظ، شمس‌الدین محمد، ۷۹۲ ق. -- عرفان، دیوان، نقد و تفسیر.
موضوع	شعر فارسی -- قرن ۸ ق. تاریخ و نقد. الف. عنوان ب. عرفان حافظ (تماشاکه راز): مباحثی پیرامون شناخت واقعی حافظ.
رده‌بندی کنگره	۶ م ۴ ع / PIR ۵۴۳۷
رده‌بندی دیوبنی	م ن / ۱۹۸ د ح
شماره کتابشناسی ملی	۷۳-۲۶۲۹ م

www.ketab.ir

انتشارات صدرا

عرفان حافظ

اثر: استاد شهید آیت‌الله مرتضی مطهری

نوبت چاپ: چهل و سوم / اردیبهشت ۱۴۰۳ مطابق شوال ۱۴۴۵

تعداد: ۵۰۰ نسخه

بها: ۸۹/۰۰۰ تومان

حروفچینی، لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ فجر (۱۰۰۱۳۹۵). تلفن: ۳۳۱۱۹۷۹۶

ناشر: انتشارات صدرا (با کسب اجازه از شورای نظارت بر نشر آثار استاد شهید)

کلیه حقوق چاپ و نشر مخصوص ناشر است.

● تهران: شعبه ۱: خیابان ناصرخسرو، مقابل دارالفنون، کوچه دکتر مسعود - تلفن: ۳۳۹۱۵۱۳

شعبه ۲: خیابان انقلاب، بین خیابان دانشگاه و ابوریحان، پلاک ۱۱۶۴ - تلفن: ۶۶۴۶۱۰۸۶

● قم: شعبه ۱: خیابان ارم، تلفن: ۳۷۷۲۱۵۲۲، دورنگار: ۳۷۷۲۲۱۴

شعبه ۲: مجتمع ناشران، تلفن: ۳۷۸۴۷۵۹۵

پایگاه اینترنتی و فروشگاه آنلاین: motahari.org

شابک: ۷-۵۴-۵۶۰۰-۹۶۴-۹۷۸ ISBN: 978-964-5600-54-7

فهرست مطالب

۷	مقدمه چاپ چهل و دوم
۹	راههای شناخت حافظ
۱۰	عرفان عملی
۱۲	عرفان نظری
۱۲	محبی الدین عربی، پدر عرفان نظری اسلامی
۱۸	آیا حافظ عارف بوده؟
۱۹	دو منبع برای شناخت حافظ
۲۰	حافظ از نگاه تاریخ
۲۸	حافظ از نگاه دیوانش
۲۹	فرضیه اول درباره حافظ: حافظ صرفاً یک هنرمند است
۳۱	فرزدق و خلیفه
۳۲	داستان شاعر بلژیکی و فرد مجذوب
۳۶	فرضیه دوم: حافظ اشعار خود را در حالات مختلف گفته است
۳۹	حافظ، گلی از بوستان معارف اسلامی
۴۰	یزیدی گری

- ۴۵ بررسی
- ۴۸ محیی‌الدین عربی، پدر عرفان اسلامی
- ۵۲ مولوی
- ۵۲ شیخ محمود شبستری
- ۵۵ مغربی
- ۵۷ هاتف اصفهانی
- ۵۷ شیخ بهایی
- ۵۸ اشعاری از علامه طباطبائی
- ۶۰ حافظ گلی است از بوستان معارف اسلامی
- ۶۱ علت رمزگویی عرفا
- ۶۵ دو دلیل
- ۶۶ خطاب حافظ به بوعلی
- ۶۹ جهان‌بینی و ایدئولوژی حافظ، مطابق ظاهر اشعار او
- ۶۹ فرضیه سوم: حافظ اشعارش را در دوران مختلف عمر خود گفته است
- ۷۱ فرضیه چهارم: اشعار حافظ یکدست است و ظاهر آن حقیقت است
- ۷۲ فرضیه پنجم: اشعار حافظ یکدست است و همه عارفانه است
- ۷۴ نقد فرضیه چهارم
- جهان‌بینی حافظ طبق این نظریه:
- ۷۵ ۱. جبری‌گری
- ۷۶ ۲. حیرت
- ۷۸ ۳. پوچی‌گرایی
- ۷۹ ۴. انکار قیامت
- ایدئولوژی حافظ طبق این نظریه:
- ۸۰ الف. دم‌غنیمت شمردن
- ۸۳ ب. شاه‌دبازی
- ۸۹ ج. گدایی و دربوزگی
- ۹۰ د. مداحی

۹۵	اصول جهان‌بینی عرفانی (۱)
۱۰۲	وحدت وجود
۱۰۳	بیان اول از «وحدت وجود»
۱۰۶	بیان دوم از «وحدت وجود»
۱۰۶	بیان سوم از «وحدت وجود»
۱۱۳	وحدت تجلی
۱۱۹	عشق و عقل
۱۲۱	سریان عشق
۱۲۵	اصول جهان‌بینی عرفانی (۲)
۱۲۵	نظام احسن
۱۳۸	انسان در عرفان
۱۴۱	انسان قبل‌الدنیا
۱۴۵	غربت انسان در جهان
۱۵۳	فهرستها

باسمه تعالی

مقدمه چاپ چهل و دوم

عرفان حافظ مجموعه‌ای است مشتمل بر پنج جلسه کنفرانس استاد شهید آیت‌الله مطهری در همین موضوع که در حدود سال ۱۳۵۰ هجری شمسی در دانشکده الهیات و معارف اسلامی دانشگاه تهران ایراد شده است. این کتاب، اول بار پس از شهادت استاد تنظیم و منتشر و چندین بار تجدید چاپ شد و در چند چاپ اولیه یعنی تا سال ۱۳۷۳ با نام «تماشاگاه راز» منتشر می‌گردید. نظر به اینکه تنظیم قبلی آن دارای اشکالاتی بود و از دقت کافی برخوردار نبود، مطالب استاد مجدداً از نوار استخراج و سپس به دقت و با حفظ امانت تنظیم شد و با نام «عرفان حافظ» که عنوان اصلی کنفرانسهای مذکور بوده منتشر گردید.

استاد شهید حاشیه‌هایی نیز بر دیوان حافظ داشته‌اند که همراه دیوان به صورت کتابی با نام «آئینه جام» منتشر شده است. در واقع این سخنرانیها و آن حواشی مکمل یکدیگر محسوب می‌شوند و در برخی موارد، مطالب این کتاب تفصیل آن حواشی است.

همچنین استاد مطهری در بخشی از مقدمه کتاب علل گرایش به مادیگری تحت عنوان «ماتریالیسم در ایران» تحریف شخصیتها از جمله حافظ و مادی جلوه دادن آنها را یکی از تشبیهات مضحک ماتریالیسم دانسته و آنگاه به بحث جامعی درباره حافظ پرداخته‌اند. کتاب حاضر همچون دیگر آثار استاد نشان‌دهنده دقت و

نکته سنجی ایشان در امر تحقیق است و به سبب موضوعش از حال و هوای لطیف عرفانی برخوردار می‌باشد - که بیانگر بعد عرفانی شخصیت استاد نیز هست - و شاید به همین سبب تا کنون مورد استقبال فراوان قرار گرفته است که تعداد چاپ آن حاکی از این حقیقت است.

جهت بالا بردن کیفیت چاپ، این کتاب در سال ۱۳۸۴ برای چاپ بیست و دوم مورد بازبینی قرار گرفت و اشکالات جزئی از نظر علامت‌گذاری و نوع حروف و زیبایی صفحات و غیره بر طرف و از نو حروفچینی گردید.

برای این چاپ نیز بار دیگر کتاب مورد بازبینی قرار گرفت و برخی کاستی‌های جزئی بر طرف شد. مزیت این چاپ آن است که ترجمه آیات قرآن و روایات و اشعار و عبارات عربی در مواردی که لازم بوده، آورده شده است و این امر بر غنای محتوای کتاب افزوده است. در مجموع این چاپ با جزایای بیشتری نسبت به چاپهای گذشته منتشر می‌شود. باشد که مورد پسند علاقه‌مندان و شیفتگان آثار استاد شهید واقع شود.

امید است این اثر استاد - که در واقع یک معرفی اجمالی از عرفان اسلامی است - اهل دل و سوختگان عشق الهی را توشه راه و آرام جان باشد. از خدای بزرگ توفیق خدمت مسئلت می‌نمایم.

مهر ۱۴۰۱

برابر با ربیع الاول ۱۴۴۴

سوزن‌نویس
سوزن‌نویس
سوزن‌نویس